

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι προσδοκίες, που καλλιεργούμε για τα παιδιά, εμείς οι εκπαιδευτικοί, αναφέρονται σε γενικά κοινωνικά χαρακτηριστικά και παράλληλα σε ατομικά ιδιοσυγκρασιακά. Τέτοια γενικά κοινωνικο-συναισθηματικά χαρακτηριστικά, στα οποία αποσκοπούμε είναι η υιοθέτηση πνεύματος συνεργασίας, συλλογικότητας και αλληλεγγύης, η ανάπτυξη ενσυναίσθησης και η συναισθηματική νοημοσύνη, που είναι απαραίτητη στον αυτοέλεγχό μας και στη διαχείριση των σχέσεων με τους άλλους. Ως προς τα ιδιοσυγκρασιακά χαρακτηριστικά αποσκοπούμε στην απόκτηση δεξιοτήτων - ικανοτήτων - στάσεων - συνηθειών - ενδιαφερόντων, που διαμορφώνουν υγιείς προσωπικότητες και δίνουν αξία στην οικολογία, τη δημιουργικότητα, την ειρήνη, την εργασία, την ισότητα, την ηθική και τη δικαιοσύνη. Ακόμη, επιδιώκουμε να μάθουμε τα παιδιά πώς να μαθαίνουν, έτσι ώστε να φτάσουν να κατακτούν μόνο τους γνώσεις, που έχουν σημασία για τη ζωή και έχουν εφαρμογή σε όλους τους τομείς της καθημερινότητας (συναλλαγές, μετρήσεις, εκτιμήσεις, επιλύσεις προβλημάτων κλπ). Για τα παιδιά - στόχους ειδικότερα προσδοκούμε στην καλλιέργεια όλων των μορφών νοημοσύνης (λογικομαθηματική, γλωσσική, χωροταξική, μουσική, κιναισθητική, συναισθηματική), αφού υπάρχουν όλες οι προϋποθέσεις για αυτό (καλές βάσεις από το οικογενειακό περιβάλλον, εναλλακτικά προγράμματα εκπαίδευσης, εκδήλωση ενδιαφέροντος για μάθηση από τα ίδια τα παιδιά).

Κάθε επιλογή, κάθε ενέργεια ή εκδήλωση του νηπιαγωγού κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι σε άμεση συνάρτηση με τις προσδοκίες, που έχει για το άμεσο ή μακροπρόθεσμο μέλλον των παιδιών και αναφέρθηκαν παραπάνω. Τέτοιες επιλογές, αναφέρονται κατ' αρχήν στην οργάνωση του χώρου. Τοποθετεί ο εκπαιδευτικός έτσι τα έπιπλα και το υλικό, που να ενισχύουν την αλληλεπίδραση, την επαφή και τη συνεργασία μεταξύ των μαθητών. Λειτουργεί ως εμψυχωτής και καθοδηγητής μέσα στην τάξη, καλλιεργώντας την αυτονομία των παιδιών και την ανάληψη πρωτοβουλιών, ενθαρρύνοντας το διάλογο μεταξύ τους, αξιοποιώντας τα λάθη τους, υιοθετώντας τον επιστημονικό τρόπο σκέψης, την έρευνα και την ανακάλυψη ως διαδικασία μάθησης. Εξασφαλίζει παιδαγωγικό κλίμα, ώστε τα παιδιά να αισθάνονται την άνεση να εκδηλώσουν ελεύθερα τα συναισθήματά τους και δημιουργεί συνθήκες και προϋποθέσεις μάθησης. Ταυτόχρονα διαμορφώνει εσωτερικά κίνητρα, προκαλεί την περιέργεια και το ενδιαφέρον των μαθητών. Εφαρμόζει εναλλακτικές μεθόδους διδασκαλίας για την αποτελεσματικότερη μετάδοση και εφαρμογή της γνώσης σε όλες τις πτυχές της καθημερινής ζωής. Επιλέγει το κατάλληλο διδακτικό υλικό και χρησιμοποιεί όσο πιο πολλά διδακτικά μέσα μπορεί (λογοτεχνία, θεατρικό παιχνίδι, εκπαιδευτικό λογισμικό κλπ). Γίνεται πρότυπο - μοντέλο όχι μόνο για την υιοθέτηση συνηθειών και στάσεων, αλλά και για την ανάπτυξη του εσωτερικού λόγου, της εσωτερικής σκέψης, της αυτορρύθμισης. Επιπλέον αξιοποιεί τις αναπτυξιακές και ατομικές διαφορές προς όφελος όλων των παιδιών, ώστε να επιτύχει μεγαλύτερο βαθμό αυτοπεποίθησης για κάθε παιδί.

Από τα παραπάνω γίνεται προφανές ότι ο δάσκαλος της τάξης είναι ο υπεύθυνος για την οργάνωση, την προετοιμασία, το συντονισμό, την εκτέλεση (διεξαγωγή) και αξιολόγηση της διδασκαλίας. Κι επειδή η διδασκαλία είναι άμεσα συνυφασμένη με τη μάθηση, η επιλογή της καταλληλότερης μεθόδου κάθε φορά αντλείται από τις θεωρίες, που έχουν επικρατήσει και εφαρμόζονται, είτε μεμονωμένα είτε συνδυαστικά, για την αποτελεσματικότερη μάθηση.

Η μάθηση είναι πρώτα μια κοινωνική δραστηριότητα και η συμμετοχή στην κοινωνική ζωή του σχολείου είναι βασικός παράγοντας για να υπάρξει μάθηση. Η κοινωνική θεωρία του Vygotski είναι ιδανική για την εσωτερίκευση κανόνων και συνηθειών, για την απόκτηση λεξιλογίου, για τη χρήση της εσωτερικής σκέψης και του εσωτερικού λόγου. Ο δάσκαλος ως διαμεσολαβητής ή ως πρότυπο ενθαρρύνει τα παιδιά στο διάλογο, τη συζήτηση, την ανταλλαγή απόψεων και τα μαθαίνει πώς να προσεγγίζει ο ένας τον άλλον και πώς να συνεργάζονται μεταξύ τους.

Ο δάσκαλος γνωρίζει ότι οι προηγούμενες γνώσεις, εμπειρίες, πεποιθήσεις και βιώματα των παιδιών έχουν καθοριστική σημασία για τη μάθηση σύμφωνα με τη θεωρία του εποικοδομητισμού. Αρκεί να τις αναδείξει και να τις ενεργοποιήσει, ώστε να συνδεθούν με τις νέες γνώσεις και πληροφορίες με την τεχνική της αξιοποίησης των λαθών. Καθώς οι μαθητές στο στάδιο αυτό θα εμπλακούν σε μια κοινωνικο-γνωστική σύγκρουση, αυτός θα πρέπει να τους προκαλέσει τον αναστοχασμό για να αναπροσαρμόσουν τη γνώση τους για τον κόσμο. Παράλληλα απαιτείται η ενεργός συμμετοχή του μαθητή. Ο εκπαιδευτικός πρέπει να είναι έτοιμος να το βοηθήσει να θέσει στόχους, να αξιοποιήσει τη φυσική του διάθεση για διερεύνηση και ανακάλυψη μέσα από ενδιαφέροντα περιβάλλοντα μάθησης και να εμπλουτίσει τη διδασκαλία με πρακτικές - βιωματικές δραστηριότητες.

Πολλές φορές η λύση στα μαθησιακά προβλήματα των μαθητών είναι τα κίνητρα για μάθηση. Και άλλες φορές, ιδιαίτερα όταν τα μαθησιακά προβλήματα συνοδεύονται και από αρνητική συμπεριφορά, φαίνεται ότι αποτελεσματική είναι η εσωτερίκευση από το μαθητή της γνωστικής λειτουργίας της αυτορρύθμισης και του αυτοελέγχου. Αυτό προτείνουν οι πρεσβευτές της κοινωνιο-γνωστικής θεωρίας.

Τέλος, οι συμπεριφοριστές θεωρούν ότι η εξαρτημένη μάθηση συντελείται με ενίσχυση της επιθυμητής συμπεριφοράς μέσω αμοιβών και σε συνδυασμό με την αρνητική ενίσχυση και την τιμωρία. Τέτοιες μεθόδους διδασκαλίας μπορούμε να εντοπίσουμε στις τεχνικές της εξάσκησης και της επανάληψης, στα φύλλα εργασίας, στη χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή με διαδραστικά εκπαιδευτικά λογισμικά. Συγκρίνοντας τις θεωρίες μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι ο συμπεριφορισμός εστιάζει στις εξωτερικές συνθήκες και την εξωτερική συμπεριφορά και παραμελεί τις εσωτερικές νοητικές λειτουργίες, που ενεργοποιούνται από την εσωτερική προσπάθεια του παιδιού για κατανόηση του κόσμου και οδηγούν στη κοινωνιο-γνωστική σύγκρουση και την ανάλογη ρύθμιση της συμπεριφοράς.

Παρακάτω παρουσιάζω έναν πίνακα, όπου μπορούμε καλύτερα να κατανοήσουμε τη συσχέτιση των προσδοκιών του εκπαιδευτικού και της συμπεριφοράς του στην τάξη με τις θεωρίες μάθησης. Να σημειώσω μόνο ότι ο πίνακας αυτός δεν μπορεί να αποδώσει όλους τους συνδυασμούς, που είναι δυνατόν να γίνουν μεταξύ των στηλών :

ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ	ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ	ΘΕΩΡΙΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ
Κοινωνικές	Οργανώνει	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

δεξιότητες	κατάλληλα το χώρο	
Συναισθηματική ανάπτυξη	Εξασφαλίζει παιδαγωγικό κλίμα	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ - ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΙΚΗ
Στάσεις - συνήθειες - ικανότητες	Λειτουργεί ως πρότυπο Αναδεικνύει τις ικανότητες των μαθητών	ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΙΣΤΙΚΗ
Πρακτικές γνώσεις	Εμψυχώνει - καθοδηγεί Εφαρμόζει εναλλακτικές διδασκαλίες	ΚΟΝΣΤΡΟΚΤΟΥΒΙΣΤΙΚΗ
Πολλαπλή νοημοσύνη	Αξιοποιεί όλα τα διδακτικά μέσα	ΚΟΙΝΩΝΙΟ-ΓΝΩΣΤΙΚΗ